

Sygn. akt II CZ 150/16

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi J.B.

o wznowienie postępowania

w sprawie z powództwa H.B.

przeciwko B.B.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 15 lutego 2017 r.,

zażalenia skarżącego J.B.

na postanowienie Sądu Okręgowego w S.

z dnia 19 lipca 2016 r., sygn. akt II Ca .../16,

1. oddala zażalenie;

**2. pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie
w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 maja 1989 r. Sąd Rejonowy w G. w uwzględnieniu powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym ustalił, że nieruchomości rolne położone w W. i S. objęte księgami wieczystymi Kw nr ...9 i ...2 stanowią współwłasność w udziałach na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej powódki H.B. i pozwanego B.B. w miejsce pozwanego B.B..

W wyniku rewizji pozwanego, Sąd Wojewódzki w S. wyrokiem z dnia 5 października 1989 r. uchylił wyrok Sądu Rejonowego w G. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 23 kwietnia 1990 r. ustalił, że nieruchomość rolna położona w S. objęta księgą wieczystą Kw nr ...2 stanowi współwłasność w udziałach po połowie na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej powódki H.B. i pozwanego B.B., a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Wyrok ten jest prawomocny.

W dniu 23 grudnia 2015 r. J. B., spadkobierca po H. B. złożył skargą o wznowienie postępowania i zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego z dnia 23 kwietnia 1990 r. w części oddalającej powództwo odnośnie do nieruchomości objętej księgą wieczystą Kw nr ..., domagając się jego zmiany, poprzez uwzględnienie powództwa także i w tej części. Wartość przedmiotu sprawy określił na kwotę 393 700 zł.

W podstawie wznowienia wskazał, że jego poprzedniczka prawna była osobą ciężko chorą psychicznie (zdiagnozowana schizofrenia) i nie była w stanie prawidłowo ocenić oraz prowadzić swoich spraw.

W piśmie z dnia 25 stycznia 2015 r. pełnomocnik skarżącego sprecyzował, iż zakresem skargi jest objęty również wyrok Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 5 października 1989 r.

Postanowieniem z dnia 24 lutego 2016 r., Sąd Rejonowy w G. na podstawie art. 200 § 1 k.p.c. w zw. z art. 405 k.p.c. stwierdził swoją niewłaściwość i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w S..

W dniu 22 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w S. wydał postanowienie, którym odrzucił skargę o wznowienie postępowania w części zaskarżającej wyrok Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 5 października 1989 r. oraz przekazał sprawę w zakresie skargi o wznowienie postępowania w części zaskarżającej wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 kwietnia 1990 r., jako właściwemu Sądowi Rejonowemu w G..

W uzasadnieniu wskazał, że kasatoryjny wyrok Sądu Wojewódzkiego w S. nie był wyrokiem kończącym postępowanie w sprawie, jak tego wymaga art. 399 § 1 k.p.c., dlatego na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. skargę o wznowienie postępowania w tej części należało odrzucić.

W konsekwencji orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie jest prawomocny wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 kwietnia 1990 r., któremu przekazał w tym zakresie skargę o wznowienie postępowania.

Zażalenie skarżącego na powyższe postanowienie Sąd Okręgowy w S. odrzucił postanowieniem z dnia 19 lipca 2016 r.

W uzasadnieniu przytaczając treść przepisu art. 394¹ k.p.c. wskazał, że zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania, które jest orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie, jednakże tylko w tych sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna. Tymczasem od orzeczenia w sprawie II Cr .../89 ani skarga kasacyjna, ani kasacja nie przysługują, bowiem kasacja została wprowadzona do k.p.c. z dniem 1 lipca 1996 r., a skarga kasacyjna ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Wyrok Sądu Wojewódzkiego, którego dotyczy skarga o wznowienie postępowania zapadł w 1989 r., a zatem nie podlegał zaskarżeniu kasacją, ani skargą kasacyjną, co też wynika z przepisów intertemporalnych zawartych w nowelach do k.p.c., wprowadzających instytucję kasacji i skargi kasacyjnej.

Powyższe orzeczenie zaskarżył skarżący J. B. w całości domagając się jego uchylenia. Ponadto wniósł o rozpoznanie na podstawie art. 380 k.p.c. postanowienia z dnia 22 kwietnia 2016 r.

Zarzucił naruszenie art. 394¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 406 k.p.c., art. 398² § 1 k.p.c. i zw. z art. XV § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego, a także naruszenie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw, a także art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany wniósł o jego oddalenie z zasądzeniem kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodzić się trzeba ze skarżącym, iż Sąd Okręgowy błędnie przyjął co do zasady, że dopuszczalność zaskarżenia postanowienia odrzucającego skargę o wznowienie postępowania wyklucza okoliczność uniemożliwiająca zaskarżenie wyroku Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 5 października 1989 r. kasacją, czy skargą kasacyjną w świetle przywołanych przepisów intertemporalnych zawartych w ustawie z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189), a także w ustawie z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r., Nr 13, poz. 98). Abstrahując już od kwestii kasatoryjnego wyroku, który wyłączał w ogóle dopuszczalność wniesienia od niego kasacji lub skargi kasacyjnej, podkreślić trzeba, że skoro postępowanie ze skargi o wznowienie postępowania zostało wszczęte pod rządem obecnie obowiązujących przepisów, to do oceny dopuszczalności środków odwoławczych od orzeczeń

zapadłych w takim postępowaniu będą miały zastosowanie aktualnie obowiązujące przepisy k.p.c. Zauważyć trzeba, że zarówno przepisy powołanych wyżej ustaw z 1 marca 1996 r. i z dnia 22 grudnia 2004, jak i ustawy - Przepisy wprowadzające kodeks postępowania cywilnego nie normują tej problematyki. Inną natomiast kwestią - prawnie irrelevantną dla rozstrzygnięcia o dopuszczalności środków odwoławczych od orzeczeń wydawanych w ramach postępowania wywołanego skargą o wznowienie - jest zagadnienie zastosowania właściwych przepisów przy ocenie podstaw wznowienia.

Zgodnie z art. 394¹ § 2 k.p.c. w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna, zażalenie przysługuje także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, które nie zapadło w ramach kontroli instancyjnej.

W konsekwencji dla oceny dopuszczalności zażalenia ma znaczenie to, czy ze względu na przedmiot sprawy i wskazaną wartość przedmiotu sprawy skarga kasacyjna przysługiwałaby od wyroku Sądu drugiej instancji wydanego w następstwie skargi o wznowienie postępowania. W tej sprawie takie przesłanki zachodzą, gdyż co do zasady w sprawie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym dopuszczalność skargi kasacyjnej jest determinowana wartością przedmiotu zaskarżenia, zaś orzeczenie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania wydał jako Sąd drugiej instancji właśnie Sąd Okręgowy, a zatem nie było to orzeczenie wydane w wyniku kontroli instancyjnej.

Zaskarżone postanowienie pomimo jednak błędnego uzasadnienia odpowiada prawu. Drugą bowiem kumulatywną przesłanką, od spełnienia której zależy dopuszczalność zażalenia do Sądu Najwyższego jest to, aby orzeczenie takie kończyło postępowanie w sprawie. Tymczasem postanowienie Sądu Okręgowego o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w części dotyczącej kasatoryjnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 5 października 1989 r. w rzeczy samej nie jest postanowieniem kończącym postępowanie ze skargi o wznowienie postępowania, gdyż Sąd Okręgowy tym samym postanowieniem sprawę ze skargi o wznowienie postępowania zakończoną

prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 kwietnia 1990 r. (który został wydany po przekazaniu sprawy przez Sąd Wojewódzki w S. do ponownego rozpoznania) przekazał Sądowi Rejonowemu w G., a zatem sprawa ze skargi o wznowienie postępowania jest w toku. Podkreślić należy, że Sąd Okręgowy nie był związany wcześniejszym postanowieniem Sądu Rejonowego w G. stwierdzającym niewłaściwość i przekazującym sprawę Sądowi Okręgowemu w S. (art. 200 § 2 k.p.c.).

Kasatoryjny wyrok Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 5 października 1989 r. nie był orzeczeniem, o którym mowa w art. 399 § 1 k.p.c., gdyż po pierwsze ze względu na charakter nie kończył postępowania w sprawie. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania oznacza, że sprawa jest w toku, a wówczas co oczywiste skarga o wznowienie postępowania nie przysługuje. Po drugie wyrok Sądu Wojewódzkiego nie był orzeczeniem, które zapadło w wyniku kontroli instancyjnej wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 kwietnia 1990 r. W przepisie art. 405 k.p.c., normującym właściwość sądu w sprawie ze skargi o wznowienie postępowania opartej na przyczynie nieważności, gdy zaskarżono orzeczenia sądów różnych instancji, chodzi o sąd drugiej instancji, który wydał prawomocny wyrok orzekający co do istoty sprawy w następstwie kontroli instancyjnej. W rozpoznawanej sprawie takiej zależności pomiędzy wyrokami sądów obu instancji nie ma, bowiem wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 kwietnia 1990 r. nie poprzedza wyroku Sądu Wojewódzkiego w S. z dnia 5 października 1989 r.

Powyższą wykładnię art. 399 § 1 k.p.c. i art. 405 k.p.c. potwierdza brzmienie art. 412 § 2 k.p.c., zgodnie z którym po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd stosownie do okoliczności bądź oddala skargę o wznowienie, bądź uwzględniając ją zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w razie potrzeby pozew odrzuca lub postępowanie umarza. W związku z tym, skoro wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 kwietnia 1990 r. uprawomocnił się wskutek jego niezaskarżenia, to ówczesny Sąd Wojewódzki w S. nie mógł wydać wyroku odnośnie od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 23 kwietnia 1990 r. Wyrokiem z dnia 5 października 1989 r. Sąd Wojewódzki rozpoznał rewizję pozwanego od korzystnego dla poprzedniczki prawnej skarżącego wyroku

Sądu Rejonowego w G. z dnia 24 maja 1989 r. Inaczej rzecz ujmując, Sąd Okręgowy w S. rozpoznając skargę o wznowienie postępowania nie mógłby orzekać jako sąd odwoławczy, skoro Sąd Wojewódzki w S. nie rozpoznawał rewizji od wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 23 kwietnia 1990 r.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c. Ze względu na przedmiot rozstrzygnięcia niniejsze postanowienie Sądu Najwyższego nie kończy postępowania w sprawie, bowiem po przekazaniu sprawy Sądowi Rejonowemu w G. sprawa ze skargi o wznowienie postępowania jest w toku, co oznacza, że o kosztach postępowania zażaleniowego orzeknie sąd, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w instancji (art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. art. 394¹ § 3 k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c.).

jw

kc